

מן המדף

במדור זה נציג מידע על מקורות קריאה לגבי הוראה, למידה, תכניות לימודים ופיתוח/קידום סגל ההוראה בחינוך הגבוה. המדור יציג ספרים, חוברות, מאמרים, עלונים ופרסומים אחרים בדפוס או באינטרנט. כמו כן נציג מידע על עזרי הוראה: קלטות אודיו ווידאו, דגמים, תוכנות ולומדות מחשב, וכדומה. הקוראים מוזמנים לתרום מהידע האישי שלהם ולשלוח לנו מידע על מקורות רלוונטיים.

ולמידה, בתכנון תכנית הלימודים, בהערכת הסטודנטים ובהערכת ההוראה והלמידה.

Successful college teaching: Problem-solving strategies of distinguished professors

Baiocco, Sharon A. and DeWaters, Jamie N. (1998).

Allyn & Bacon Publishers
<http://www.abacon.com>

ISBN 0-205-26654-1

304 עמודים

הספר מבוסס על ראיונות עם 30 פרופסורים שזכו בפרסי הצטיינות על הוראתם ומציג את ה"איך" וה"למה" של מורים מצליחים. הספר מציג את ההוראה המצטיינת, החל מן המאפיינים והתכונות האישיים של המורים המצליחים ועד לכישורים הספציפיים שלהם לפתרון בעיות. הספר מציג עשרה תיאורי מקרה שעוזרים לזהות מצוינות בהוראה ובוחן, לגבי פרופסורים שהם מרצים מצטיינים, את הפילוסופיות האישיות שלהם לגבי ההוראה, וגם את שיטותיהם לתכנון שיעורים, כולל בחירת שיטות ההוראה והכלים בהם הם משתמשים בשיעור. הספר מאיר את הכוחות הפועלים לשינוי המשפיעים כיום על המורים בחינוך הגבוה, ומציע פרידיגמה לשם

עוסק בהוראה ולמידה יעילות: מה המשמעות של הוראה טובה, הצגת מוטיבציה ללמד טוב, חשיבת מורים והשפעתה על הוראתם בכיתה, ולמידת הסטודנטים והעדפותיהם בהוראה. החלק השני עוסק בשיטות וסגנונות של הוראה: הרצאה והסברים, למידה פעילה במהלך ההרצאה, דיון ושיטות הוראה מיוחדות נוספות ללמידה פעילה. החלק השלישי מציג מודל של ממדי-על ואסטרטגיות להוראה יעילה: איך לארגן את הקורס והשיעור, איך ליישם הוראה בהירה, מעניינת ומחזיקת ריכוז, ויצירת אווירת כיתה התורמת ללמידה כולל שימוש בהומור בהוראה. החלק הרביעי עוסק בפונקציות נוספות של הוראה: תכנון הקורס והשיעור, והערכת למידת הסטודנטים. החלק האחרון עוסק בשיפור ההוראה.

A handbook for teachers in universities and colleges: A guide to improving teaching methods

Cannon, Robert and Newble, David (2000).

Fourth edition

Kogan Page Limited

<http://www.kogan-page.co.uk>

ISBN 0-7494-3181-4

234 עמודים

ספר זה מציג עצות מעשיות לגבי הוראה בחינוך הגבוה בדרך בהירה, פשוטה, קלה לקריאה ומשעשעת. הוא מתייחס גם להוראה בשילוב האינטרנט. הספר מתאים גם למגמה הקיימת בימינו הנוהגת להטיל אחריות יתר והערכת איכות על מוסדות הוראה אקדמיים. הספר מיועד למפתחי סגל ולכל המורים בחינוך הגבוה המבקשים לקדם את הכישורים הפרופסיונליים שלהם ואת איכות ההוראה שלהם. הספר מתאים לתכניות להסמכה של מורים בחינוך הגבוה והוא מלווה באתר האינטרנט: www.users.bigpond.com/handbook

לספר עשרה פרקים העוסקים בשאלה איך לעזור לסטודנטים ללמוד בשיטות הוראה מרכזות-תלמיד, בהוראה בקבוצות קטנות, בהוראה בקבוצות גדולות, בהוראה בכיתות מעשיות ובמעבדות, בהכנת חומרי הוראה ולמידה, בשימוש בטכנולוגיה להוראה

Teaching for effective learning in higher education

Hativa, Nira. (2001).

Kluwer Academic Publishers

<http://www.wkap.nl/book.htm/>

0-792-3-6843-6

ISBN 0-7923-6662-X

380 עמודים

הספר נפתח במבוא של פרופ' Douglas M. Osheroff מאוניברסיטת סטנפורד, חתן פרס נובל בפיזיקה ב-1996. ספר זה דומה במהותו לספרה בעברית של אותה מחברת מ-1997 בשם "הוראה יעילה באוניברסיטה" (ראו מדור "מן המדף" בגיליון מס' 1 של "על הגובה"), אולם משום שהתפרסם ארבע שנים מאוחר יותר, יש בו התקדמות בגישה לנושאים מהותיים והוא כולל חשיבה של השנים האחרונות לגבי הוראה ולמידה באוניברסיטה. למשל, יש דגש רב יותר על שיטות הוראה ללמידה פעילה של התלמידים בזמן השיעור, גם במהלך הרצאות, והצגה של שיטות הוראה המקודמות כיום, כמו הוראה מבוססת-מקרים (case-method teaching) או הוראה מבוססת-פתרון בעיות (problem-based teaching). הספר כולל נושאים תיאורטיים שעומדים עתה במרכז הדיון והחשיבה, כמו: הוראה המביאה לידי הבניית הידע, ההוראה כמקצוע וכמלומדות, האפקט של חשיבת המרצים ותפסותיהם על ההוראה שלהם בכיתה, ההבדלים בין הגישות של המרצים להוראה, מהי למידה יעילה ואיך המרצים יכולים לתמוך בה ולקדם אותה, ההבדלים בין סטודנטים לגבי סגנונות למידה וגישות ללמידה ואיך המורה יכול להתייחס לשונות הרבה בין הסטודנטים לגבי גורמים אלה ואחרים. כל נושא מציג תחילה היבט תיאורטי עם תמצית של המחקר הרלוונטי, ולאחר מכן את היישומים הפרקטיים שלו בצורת הצעות ורעיונות למרצה לשימוש בהוראה.

בספר יש חמישה חלקים. החלק הראשון

פיתוח אנשי סגל חדישים וריענון
ההוראה של אנשי סגל שהם מורים
מונסים.

בספר 11 פרקים העוסקים בנושאים
הבאים: הצורך בשיפור ההוראה כיום,
כוחות הפועלים לשינוי פני ההוראה
לעומת השמרנות המוסדית, הצורך
ברפורמה בהכנת אנשי סגל אקדמי
להוראה בחינוך הגבוה והצורך בפיתוח
אנשי סגל בפועל, מחקרים על מרצים
מצטיינים, מה אפשר להסיק ממחקרים
אלה על אודות "הוראה מלומדת"
(scholarly teaching), פתרון בעיות
בהוראה – טיפול בשונות הקיימת בין
הסטודנטים ובדינמיקה הקבוצתית,
תיאוריה של פתרון בעיות בהוראה,
הצעה לתכנית מקיפה לפיתוח סגל.

פורים בעריכה

Scholarship revisited: Perspectives on the scholarship of teaching

Kreber, Caroline (Ed.) (2001).
New Directions for Teaching and
Learning, 86.
Jossey-Bass Publishers
<http://www.josseybass.com>
ISBN 0-7879-5447-0
109 עמודים

ספר זה מציג תוצאות של מחקר בשיטת
דלפי, המבוסס על הפעלת קבוצת דיון
בינלאומית של מומחים בשדה ההוראה
בחינוך הגבוה, בנושא ההוראה
כמלומדות (scholarship of teaching).
המומחים נדרשו להשיב במפורט על
שתי שאלות: "מהם התופעות והרכיבים
החשובים ביותר של ההוראה
כמלומדות?" ו"מהן הבעיות בהקשר
למושג זה שעדיין לא נפתרו?" כל אחד
מן הפרקים תורם נקודת מבט חדשה
ושונה לגבי הנושא הנדון. הספר מגדיר
את ההוראה כמלומדות, ומציע הצעות
יצירתיות ופרקטיות לטיפול בבעיות
שעדיין אינן פתורות בהקשר למושג זה.
בספר תשעה פרקים העוסקים בנושאים
הבאים: ההמשגה של "ההוראה
כמלומדות", מחקרים על מושג זה,
הערכת ההוראה כמלומדות, למידה לגבי
הוראה המבוססת על חכמת הפרקטיקה,
הקשר בין "הוראה מלומדת" ו"הוראה
כמלומדות", הקשר בין ניסיון בהוראה
וההוראה כמלומדות (האם ההוראה של

אנשים המלמדים שנים רבות נוטה
להיות הוראה מלומדת יותר מאשר זו
של מורים מתחילים?), ויישום ההוראה
כמלומדות בפיתוח סגל.

A guide to faculty development

Gillespie, Kay H. (Ed.), Hilsen, Linda
R. and Wadsworth, Emily C. (Associate
Eds.) (2002).
Anker Publishing Company, Inc.
<http://www.ankerpub.com>
ISBN 1-882982-45-2
290 עמודים

ספר זה מיועד לשמש כספר עזר בסיסי
למפתחי סגל לאנשי סגל
ולאדמיניסטרטורים המעוניינים בקידום
ותמיכה בפעילויות לפיתוח סגל במוסד
שלהם. הספר מציע ב-24 פרקים ידע
מעודכן ורלוונטי לגבי מגוון נושאים
בפיתוח סגל. הספר כולל נושאים אלה:
איך להתחיל בתכנית לפיתוח סגל
(חלופות שונות, סוגי תכניות, עקרונות
של פרקטיקה טובה ביצירת המרכזים
ובאחזקתם), הערכת ההוראה (כולל
ייעוץ אישי, תצפיות כיתתיות ואבחון
בקבוצות קטנות), הצעה של מבחר
שירותים שמקדמים את התכנית לפיתוח
סגל (סדנאות מוצלחות, פרסום כתב
עת, שימוש בטכנולוגיה ויצירת אקלים
כיתה חיובי), טיפול באוכלוסיות
מיוחדות (כמו מורים חלשים), הוראה
מבוססת-פתרון בעיות, טיפול בבעיות
של שונות והטרונגניות, והקמתה של
ועדה מייעצת יעילה.

To improve the academy: Resources for faculty, instructional and organizational development

Wadsworth, Emily C. (Ed.) (1994).
Vol. 13
New Forms Press, Inc.
391 עמודים

סדרת הספרים "To improve the
academy" היוצאת לאור על ידי האיגוד
של מפתחי סגל הוראה באוניברסיטאות
ובמכללות בצפון אמריקה, מפרסמת
ספר פעם בשנה שהוא אסופת מאמרים
בנושאים שבהם עוסק האיגוד. כותבי

המאמרים הם בדרך כלל חברי איגוד זה.
חלק מן המאמרים מדווחים על סקרים
ומחקרים והאחרים על תיאוריה
ופרקטיקה.

כרך 13 כולל ארבעה חלקים. החלק
הראשון עוסק בתכניות והליכים לשיפור
ההוראה. שמונת הפרקים בחלק זה
עוסקים בשיטות לשיפור ההוראה,
בהרחבת הדיאלוג והעמקתו לגבי
הוראה, בקשר בין ערכים ובין הערכת
ההוראה, ביצירת אווירה מוסדית
המעריכה הוראה, במציאות בהוראה,
בתכנית ל"מלומדי הוראה", בשימוש
בסטודנטים כיועצים ותצפיתנים
בשיעורים, במטאפורות של הוראה
ובאתיקה אקדמית. החלק השני עוסק
בשינוי הידע בהוראה ובו שמונה פרקים
העוסקים בתוצאות של השונות
התרבותית ובתי-הספר בארצות-
הברית, בהגברת הרגישות לגביה,
בשילוב של ערכים ואמונות בוני
"אוניברסיטה חכמה", ובקונפליקט,
בהתנגדות ובפדגוגיה המצויים בתוך
התהליך של שינוי ערכים. החלק
השלישי עוסק בהקשבה הדדית בין
מורים וסטודנטים: בתפיסות של אנשי
הסגל את ההוראה בתואר ראשון,
ביצירת שיתוף עם הסטודנטים ביחס
להוראה וללמידה, בקידום מודעות
המרצים לגבי הצורך להאזין לקולות
הסטודנטים, ולבסוף, בתפיסותיהם של
סטודנטים במכללה בנוגע לחוסר הוגנות
בכיתה. החלק הרביעי עוסק בתהליכי
כיתה לשיפור ההוראה: בהוראה
שיתופית בכיתות של מכללה
ואוניברסיטה, בתיאור מקרים של למידה
שיתופית ובהערכת תפקיד ההומור
בכיתה.